

Bram Brouwer

Arthur Linton Een 'dopingdode'
uit het negentiende-eeuwse wielrennen
en het WADA-antidopingbeleid

Bram Brouwer

Arthur Linton

Een 'dopingdode' uit het
negentiende-eeuwse wielrennen
en het WADA-antidopingbeleid

2019
Uitgevers

© Bram Brouwer & 2010 Uitgevers, Rotterdam, 2018

Redactie: Lianne Damen, www.ampersand-ampersandproducties.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Ad van Helmond, Amsterdam

Omslagillustratie: *Linton op zijn fiets met Simpson-hefboomketting, circa 1896*

(Met toestemming van RCTCBC Heritage Service en Cynon Valley Museum, Aberdare, Wales, UK)

Druk: Veldhuis Media BV

2010 Uitgevers ontwikkelt professionele en educatieve informatieproducten voor professionals en studenten

in de gezondheidszorg en de sector sport, bewegen en gezondheid.

info@2010uitgevers.nl | www.2010uitgevers.nl

2010 Uitgevers is een multimedia uitgeverij. Veel uitgaven zijn online verrijkt met beeld, geluid of aanvullende informatie. Meer informatie: www.2010uitgevers.nl/uitgaven.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprerecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprerecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

ISBN 978-94-90951-45-0

NUR 680, 480

Woord vooraf

Was Arthur Linton de Fabian Cancellara of Tom Dumoulin van het negentiende-eeuwse wielrennen – winnend op karakter – of was hij toch die vermeende, notoire dopingbedrieger die in de laatste etappe van het primitieve wielrennen zijn eigen dood veroorzaakte?

Er is veel geschreven over het leven en de dood van deze opmerkelijke wielrenner uit Wales. Zijn dood werd ongewild en met terugwerkende kracht een van de pilaren onder het huidige antidopingbeleid. Ik vond drie auteurs die zich, ieder vanuit een eigen perspectief, ook bezig hebben gehouden met de levens, prestaties en overlijdens van de hoofdpersonen uit dit boek. In zijn boek *Arthur Linton: An account of his life & time* beschreef Stuart Stanton (2011) het leven van Arthur Linton vanuit de historische en sociale achtergrond in Wales eind negentiende eeuw. Deze Welshe auteur leverde veel informatie over de jonge Linton en zijn leven in de mijn. Die kennis was belangrijk om de latere drijfveren van deze sportkampioen te begrijpen. Helaas waren de pagina's in Stantons uitgave niet genummerd. Daarom heb ik ze vanaf het voorblad handmatig genummerd. Bij citaten zijn die paginanummers gebruikt. Het hoofdstuk *Introduction* begint dan op pagina 24. Wielerauteur Gerry Moore (2011) doet in zijn boek *The Little Black Bottle: Choppy Warburton, the Question of Doping, and the Deaths of his Bicycle Racers* vrijwel hetzelfde, maar nu vanuit het perspectief van James Edward Warburton alias Choppy. Hij beschreef diens jeugd, zijn carrière als atleet en als coach, en gaf inzicht in de achterliggende motieven van deze flamboyante maar ook controversiële persoonlijkheid. Tot slot, nam de Vlaamse journalist en schrijver Jan Boesman (2013) in *De fiets van Lautrec* het beroemde affiche 'La Chaîne Simpson' van de vermaarde Franse kunstenaar Henry de Toulouse-Lautrec als uitgangspunt. Deze auteur gaf een goed inzicht in het Franse professionele wielrennen eind negentiende eeuw en in de controverses tussen zowel het Franse professionalisme en Engelse amateurisme als die tussen de Franse en Engelse fietsindustrie.

In dit boek heb ik geprobeerd de bevindingen van deze auteurs waar mogelijk te verifiëren, te combineren en aan te vullen met eigen onderzoeksmateriaal. Het doel was de beweringen over de levens, overlijdens en de beschuldigingen aan het adres van de hoofdpersonen op waarheid te toetsen. Naast deze drie belangrijke bronnen zijn vele andere bronnen gebruikt om het betoog in dit boek te onderbouwen. Ze zijn, zoals gezegd, in de eindnoten en de literatuurlijst opgenomen.

Sommige citaten zijn in het Engels weergegeven, maar indien nodig direct daarna samengevat in het Nederlands en, indien van belang, becommentarieerd.

Alle verwijzingen naar onderliggende bronnen zijn, behoudens in de boxen en de bijschriften, opgenomen in de eindnoten. Verwijzingen naar websites vindt u ook in de eindnoten. Soms gaven bronnen onduidelijke of tegengestelde informatie over de chronologie van gebeurtenissen. In die gevallen heb ik geprobeerd die gebeurtenissen zo goed mogelijk in de tijdslijn in te passen, waarbij ik historische bronnen zwaarder heb laten wegen dan bronnen van recentere datum. Als daar aanleiding toe was, zijn die afwijkingen benoemd en afhankelijk van het belang in de hoofdtekst c.q. in een eindnoot.

Als afsluiting van dit woord vooraf wil ik enkele personen bedanken. Ten eerste Sieppie Elgersma en Will Buddingh. Zij hebben als meelezers bijgedragen aan de leesbaarheid van mijn teksten. Ook ben ik veel dank verschuldigd aan mijn redactrice Lianne Damen. Zij behoedde mij niet alleen voor taalkundige uitglijders, maar ook voor andere missers in mijn betoog. Verder bedank ik Ad van Helmond voor de prachtige opmaak van het boek. En tot slot bedank ik mijn uitgever Hugo Maarleveld. Hij heeft het niet alleen met mij aangedurfd, maar ook gezorgd voor de prachtige uitgave die u in handen heeft.

Bram Brouwer

Mantgum, voorjaar 2018

Inhoudsopgave

1	Introductie	11
	Beweringen, scenario's en aannames	12
	Wegwijzer	14
	Twijfels	15
	Fictie versus waarheid	16
	Deel 1 • De biografieën	
2	Arthur Vincent Linton	19
	Het huwelijk van Arthurs ouders (1860)	19
	Kindertijd (1868-1879)	20
	Arthurs jonge jaren (1880-1889)	23
	De beginnend amateurwielrenner (1890-1892)	27
	Aanloop naar een professionele wielercarrière (1893)	28
	Een ingrijpende beslissing	31
	Parijs, een wielergekke stad	33
	De jonge professional (1894)	38
	Het blessurejaar (1895)	47
	De Simpson-hefboomketting	50
	Van baan- naar wegrenner (1896)	51
	Parijs-Roubaix 1896	53
3	Bordeaux-Parijs	55
	Eerste editie 1891	56
	Zesde editie 1896	58
	Het protest	83
	De nasleep	86

1

Introductie

De dood is een komma in het geschrift van het heelal. (Adonis)

Op 23 juli 1896 verwisselde de 27-jarige Welshe topwielrenner Arthur Vincent Linton plotseling het tijdelijke met het eeuwige of zoals de Engelsen dat zo piëteitsvol uitdrukken: 'He passed away'. Algemeen wordt aangenomen dat Arthur overleed aan een dodelijke dosis doping. Volgens velen is de Welshman zelfs de eerste dopingdode in de moderne sportgeschiedenis. Die doping zou hem tijdens de loodzware, bijna 600 kilometer lange, monsterklassieker van Bordeaux naar Parijs door zijn coach James Edward Warburton zijn toegediend in een kleine, zwarte bidon. Die bidon werd zo beroemd dat wielerauteur Gerry Moore hem zelfs gebruikte als titel voor zijn boek: *The Little Black Bottle: Choppy Warburton, the Question of Doping, and the Deaths of His Bicycle Racers*.¹ Zowel binnen als buiten de wetenschap gebruikt men Lintons vermeende dopingdood vaak om de risico's van doping te illustreren. De boodschap is dan: 'Je kunt er zelfs aan doodgaan.' Lintons vermeende dopingdood werd daarmee zelfs een belangrijke pijler onder de fundering van het World Anti-Doping Agency (WADA) en daarmee van het huidige antidopingbeleid.²

Arthur Linton werd als Engelsman geboren, maar groeide vanaf zijn derde jaar op in Wales. De volwassen Arthur zag zichzelf dan ook als een trotse Welshman. Hij kon geïrriteerd raken als hij een Brit, laat staan een Engelsman, werd genoemd. Uit respect voor deze negentiende-eeuwse topwielrenner noem ik hem consequent een Welshman. Zijn coach James Edward Warburton kreeg als eerstgeboren zoon bij de Warburtons de bijnaam Choppy. Ik gebruik zowel zijn echte als zijn veel bekendere bijnaam. Choppy was manager, trainer, coach, seigneur (verzorger), enzovoort. Dit boek vat die functies samen in de term coach.

De Lintoncasus, die we in dit boek onderzoeken, gaat over het gebruik van stimulantia respectievelijk over doping. Stimulantia definieer ik als *psychotrope middelen*: stoffen die de fysiologie en/of de psychologie van mensen beïnvloeden. Tenzij

anders is aangegeven, definieer ik doping als het *verboden gebruik van (vermeende) prestatiebevorderende middelen in de sport*.

Beweringen, die stellen dat Linton de eerste dopingdode in de moderne sportgeschiedenis was, suggereren vaak ook dat hij en zijn coach bedriegers waren. Ze zouden wedstrijden met doping in hun voordeel hebben beïnvloed. Choppy, die Linton zijn dodelijke dosis doping zou hebben verstrekt, wordt nog net geen moordenaar genoemd. Maar tussen de regels door lijkt de juridische term ‘dood door schuld’ zeker van toepassing te zijn. Choppy’s vermeende schuld geldt vervolgens niet alleen voor Arthurs dood, maar ook voor die van andere van zijn vroegtijdig overleden pupillen. De redenering is vervolgens dat het geen toeval kan zijn dat zoveel pupillen van dezelfde coach zo jong overleden. Die coach moet daar dan wel mee te maken hebben. Hij gaf Linton immers ook al een dodelijke dosis doping, dus zal hij zijn andere pupillen ook wel die levensgevaarlijke doping hebben gegeven. We spreken dan van schakelbewijs. Ik kom daar in Hoofdstuk 11 op terug. Het dopingbedrog binnen Choppy’s team, dat tot meerdere doden geleid zou hebben, lijkt daarmee een vrijwel onbetwistbaar ‘feit’ te zijn.³

Beweringen, scenario’s en aannames

Beweringen – ook in de Lintoncasus – zijn altijd gebaseerd op een of meer scenario’s: feitelijke chronologische beschrijvingen van een gebeurtenis. De feiten in die scenario’s worden vervolgens zo geïnterpreteerd dat de betreffende bewering daaruit kan worden afgeleid. De vraag is dan of de interpretaties van de feiten in die scenario’s en dus van de daarop gebaseerde beweringen juist of onjuist zijn? Mensen zijn geneigd informatie te gebruiken die past bij wat ze al dachten (hun initiële opvattingen) en informatie die daar strijdig mee is juist te negeren, te bagatelliseren of zo te interpreteren dat die alsnog past bij wat ze al dachten. Psychologen noemen dat *bevestigingsvertekening*. Dat is een belangrijke component voor wat in het dagelijks leven *tunnelvisie* wordt genoemd.⁴ De initiële gedachten van mensen zijn vervolgens weer gebaseerd op veelal onbewuste, impliciete aannames (aannames genoemd), zoals: de huidige opvattingen over doping in de sport golden ook in het Linton-tijdperk. Hierna beschrijf ik de vier belangrijkste beweringen (*gecursiveerd*) in de Lintoncasus, met de scenario’s waarop ze zijn gebaseerd en de onderliggende aannames bij het interpreteren van die feiten.

1 *Arthur Linton en Choppy Warburton waren bedriegers.*

Deze bewering is gebaseerd op het scenario waarin coach Choppy Warburton zijn pupil Arthur Linton uit zijn ‘geheimzinnige’ flesjes liet drinken. Aangenomen wordt dat die flesjes doping bevatten, dat Linton en zijn coach daarmee probeerden wedstrijden op een oneerlijke wijze in hun voordeel te beslechten en dat de huidige opvattingen over doping in de sport ook eind negentiende eeuw opgeld deden.

2 *Arthur Linton won Bordeaux-Parijs 1896 door de doping die hij gebruikte.*

Deze bewering stoelt op twee scenario’s: (1) Linton herstelde tijdens die Bordeaux-Parijs wonderbaarlijk snel van een zware inzinking, met als aanname dat zo’n snel herstel alleen met doping mogelijk is. En, (2) een onbekende informant van *Cyclers’ News* meldde dat Arthur tijdens de race glazig uit zijn ogen keek. Daarbij wordt aangenomen dat dopinggebruikers glazig uit hun ogen kijken, zodat glazig kijken dopinggebruik bewijst.

3 *Choppy was een op geldbeluste charlatan die zijn pupillen een dodelijke dosis doping gaf.*

Deze bewering kent drie onderliggende scenario’s: (1) Choppy liet Linton tijdens Bordeaux-Parijs 1896 in Orleans uit een kleine, zwarte bidon drinken. Daarbij wordt aangenomen dat die bidon de dodelijke doping bevatte waaraan Arthur Linton overleed. (2) Veel van Choppy’s pupillen overleden relatief jong. De aanname is dat zoveel jonge pupillen van dezelfde coach niet zomaar zo jong overlijden, zodat die coach daar wel mee te maken moet hebben gehad. Hij gaf Linton immers ook al een dodelijke dosis doping. En, (3) Choppy werd levenslang uit de (wieler)sport verbannen. Aangenomen wordt dat je niet zomaar levenslang uit de (wieler)sport wordt verbannen, zodat die verbanning bevestigt dat de coach zijn pupillen levensgevaarlijke doping gaf.

4 *Arthur Linton is de eerste (bekende) dopingdode in de moderne (wieler)sport.*

Deze bewering is gebaseerd op het scenario waarin Linton tijdens of na Bordeaux-Parijs 1896 overleed. Aangenomen wordt dan dat bewering 2 juist is en dat dat aantoonde dat de Welshman aan doping overleed. Vervolgens wordt aangenomen dat er in de moderne (wieler)sport niet eerder een atleet aan doping overleed, althans niet voor zover wij weten.

Wegwijzer

In dit boek onderzoeken we of de in de vorige paragraaf besproken beweringen over Arthur Linton en zijn coach eigenlijk wel kloppen. Waren zij werkelijk dopingbedriegers en was Choppy echt een charlatan, een man met een kwaadaardig karakter die voor zijn eigen voordeel over lijken ging? Daarvoor is het boek in twee delen gesplitst. Deel 1 – *De biografieën* – beschrijft het historisch, sociologisch en biografisch onderzoek naar de drie hoofdrolspelers in de Lintoncasus. Ze schetst de jeugd, levens, carrières en overlijdens van achtereenvolgens Arthur Linton (Hoofdstuk 2 t/m 4), James Edward Warburton alias Choppy (Hoofdstuk 5 en 6) en Jimmy Michael (Hoofdstuk 7). Hoofdstuk 8 behandelt kort de levens, carrières en dood van tien andere door Choppy begeleidde renners en rensters (zeven mannen en drie vrouwen). We zullen zien dat relatief veel van die mannen jong overleden. Ook beschrijf ik in dit hoofdstuk mijn persoonlijke indrukken over Arthur Linton, Choppy Warburton en Jimmy Michael, die ik heb opgedaan bij mijn onderzoek voor dit boek.

Deel 2 – *Op zoek naar de waarheid* – beschrijft het onderzoek naar de juistheid van de in de vorige paragraaf besproken beweringen. Hoofdstuk 9 beschouwt hoe de maatschappij aan het einde van de negentiende eeuw tegen het gebruik van stimulantia aankeek en of het gebruik van dat soort middelen in de toenmalige sport als doping werd gezien. Hoofdstuk 10 beschrijft vervolgens tien representatieve bronnen voor de beschuldigingen in de Lintoncasus en voor de vermeende dopingdood van Arthur Linton. Duidelijk wordt dat de vier belangrijkste van die bronnen werden geschreven door gerenommeerde wetenschappers en werden uitgegeven door de Europese raad, de Europese Commissie of zijn gepubliceerd in een wetenschappelijk boek of in een door andere wetenschappers beoordeeld (peer reviewed) wetenschappelijk tijdschrift. Die achtergrond gaf deze publicaties een zodanig betrouwbare uitstraling, dat velen de conclusies eruit overnamen zonder ze te verifiëren. Dr. Paul Dimeo⁵ noemde dat *unquestioned repetition of secondary sources* (het ongecontroleerd herhalen van secundaire bronnen). In hoofdstuk 9 (box 9-1) wordt dit begrip uitgelegd. In hoofdstuk 11 beoordeel ik de juistheid van de in de vorige paragraaf geformuleerde beweringen, waarbij ik gebruikmaak van de bevindingen in deel 1 en hoofdstuk 9. Het afsluitende hoofdstuk 12 toont aan hoe de Lintoncasus is gebruikt, of zo u wilt misbruikt, om te verbergen dat voor het huidige antidopingbeleid noch een ethische noch een rationele rechtvaardiging bestaat. Maar dat is, zoals duidelijk wordt, geen probleem volgens de antidopinggemeenschap, mits overheden, media en het publiek met goede propagandastrategieën van de

juistheid van dat beleid worden overtuigd. Ik laat zien dat dat niet alleen de vier genoemde wetenschappelijke publicaties tot pseudowetenschap degradeert, maar dat daarbij, naar mijn oordeel, ook sprake is van wetenschappelijk bedrog van de hoogste orde.

Twijfels

De in de vorige paragraaf genoemde ‘wetenschappelijke’ publicaties zouden rond de eeuwwisseling een belangrijke rol spelen bij de fundering van het huidige antidopingbeleid. Het is dan ook niet vreemd dat ze alle vier verschenen in de aanloop van de oprichting van het World Anti-Doping Agency (WADA), het agentschap dat tegenwoordig wereldwijd leidinggeeft aan de strijd tegen doping. Gezien het sterk sanctionerende karakter van dat beleid lijkt het mij van belang te zijn dat dat gestoeld is op betrouwbaar onderzoek.

Hoofdstuk 10 laat echter zien dat die publicaties onderling nogal wat discrepanties vertonen. Zo bleek het jaar van Lintons overlijden met meer dan een gemiddelde mensenleeftijd te variëren. Ook is het onduidelijk of Linton halfweg⁶, direct na⁷ of enige tijd⁸ na Bordeaux-Parijs overleed. Volgens sommigen auteurs stierf de Welshmen zelfs tijdens of na zijn deelname aan Bordeaux-Parijs in een jaar dat die wedstrijd nog niet bestond. Ook is men het oneens over welke fatale doping Linton gebruikte, strychnine of ‘trimethyl’.⁹ Eén van de niet-wetenschappelijke bronnen meldde zelfs nitroglycerine¹⁰ als Lintons dodelijk doping. Het opmerkelijkst is echter dat drie van de vier wetenschappelijke publicaties, die het huidige antidopingbeleid mede fundeerden, vermeldden dat Linton mogelijk helemaal niet aan doping overleed, maar aan tyfus. De auteurs werkten die cruciale bevinding echter niet uit. Immers als Linton niet aan doping overleed, maar aan tyfus, dan staan alle beweringen over dopingbedrog en dopingdoden in de Lintoncasus, inclusief de fundering onder het huidige antidopingbeleid, op losse schroeven. Dit staat nog los van het grote aantal feitelijke fouten in de tien onderzochte publicaties. Er zijn dus overtuigende redenen om aan de beweringen in de Lintoncasus te twijfelen. Dit boek wil die twijfels wegnemen.¹¹

Overigens geeft geen van de bronnen die ik heb geraadpleegd uitsluitel of Linton mogelijk aan vlek- of buiktyfus overleed. Maar dat is voor het onderzoek niet van belang. Ik onderzoek immers niet aan welke vorm van tyfus Linton mogelijk is overleden, maar of zijn dood werd veroorzaakt door een dodelijke dosis doping of door tyfus (van welke soort dan ook). Daarom gebruik ik de term tyfus als paraplubegrip voor alle vormen van tyfus.

Fictie versus waarheid

In de geschiedschrijving van de sport heerste en heerst vaak het adagium dat de waarheid een goed verhaal niet in de weg mag staan. Het gevolg is dat feit en fictie in historische sportstudies vaak niet of nauwelijks zijn te onderscheiden en dat geldt zeker voor de wielersport. Wielervedstrijden werden voornamelijk georganiseerd door sportkranten, met als doel hun oplages te verhogen. Daarvoor waren mooie, spannende verhalen nuttiger dan ware verhalen. Journalisten lieten hun fantasie dan ook vrijelijk meeschrijven aan hun wedstrijdverslagen. Ook in de huidige tijd zijn publicaties die de sporthistorie zo waarheidsgetrouw mogelijk proberen te reconstrueren nog altijd veel minder in trek dan publicaties over bloederige details bij dopinggebruik of smeuïge verhalen over renners die zich voor belangrijke wedstrijden op hun hotelkamer vermaken met prostituees. Het waarheidsgehalte in dit soort verhalen is nauwelijks te achterhalen en als ze al waar zijn, zeggen ze meestal meer over de verteller dan over de wielersport. In de Lintoncasus is Arthur Linton dan al snel de fraudeur die zijn collega's bedroog met geheimzinnige elixers, die zelfs tot zijn eigen dood hebben geleid. En die doping kreeg hij 'onbetwistbaar' van zijn flamboyante coach, de druïde Choppy Warburton, die zijn middeltjes met veel omhaal onder uit zijn dokterstas tevoorschijn toverde. Lintons dood is dan eigen schuld, dikke bult. Dit soort ingrediënten staan garant voor spannender verhalen dan een verhaal dat zoveel mogelijk op waarheid is gebaseerd.

Desondanks hanteer ik in dit boek het principe dat voor het mooie verhaal de waarheid geen geweld aangedaan mag worden. Hoofdstuk 3 over Bordeaux-Parijs 1896 laat echter zien dat dat helemaal geen probleem is. Soms is de werkelijkheid 'mooier' dan een romancier kan bedenken. Als ik het verloop van die wedstrijd voor een roman had bedacht, had u waarschijnlijk geoordeeld dat mijn fantasie op een onrealistische wijze op hol was geslagen. Maar vaak is de zoektocht naar de waarheid gewoon 'saai' en dat zult u ook in sommige delen van dit boek, vooral in deel 2, terugzien. Maar, hoewel ik waarheidsvinding in dit boek boven het mooie verhaal stel, betekent dat niet dat ik de waarheid in pacht heb. Ik heb geprobeerd de werkelijkheid in de Lintoncasus zo dicht mogelijk te benaderen. Als u echter opmerkingen heeft of discrepanties in mijn betoog aantreft, houd ik mij aanbevolen. Om de waarheid te achterhalen, moeten we immers blijven twijfelen.

En tot slot, omdat ik de verstrengelde levens van de drie hoofdrolspelers in de Lintoncasus in afzonderlijk biografieën bespreek, zijn doublures onvermijdbaar.

Deel 1

De biografieën